

BGT benoemt zaken die de brontekst als bekend veronderstelt

Bijbel in Gewone Taal formuleert helder en direct

Dr. Matthijs de Jong is coördinator Bijbelwetenschappen, Nieuwe Testament bij het Nederlands Bijbelgenootschap

Waarin onderscheidt deze vertaling zich van de NBV? “Bij de BGT staat begrijpelijkheid altijd voorop. Er worden gewone woorden gebruikt, de zinnen zijn helder en niet te lang. De tekst is duidelijk opgebouwd, de lay-out is overzichtelijk. De hele aanpak is gericht op duidelijkheid. De Nieuwe Bijbelvertaling (NBV) uit 2004 gebruikt de volle rijkdom van de Nederlandse taal, ook hoog-poëtische en ingewikkelde taal. De stijl en de taal van de verschillende Bijbelboeken sluiten aan bij de taal en de stijl van de brontekst. Dat is bijvoorbeeld goed te zien aan Romeinen 8:22-23. De NBV vertaalt dat als volgt: ‘Wij weten dat de hele schepping nog altijd als in barensweeën zucht en lijdt. En dat niet alleen, ook wijzelf, die als voorschot de Geest hebben ontvangen, ook wij zuchten in onszelf in afwachting van de openbaring dat we kinderen van God zijn, de verlossing van ons sterfelijk bestaan’. De BGT zegt: ‘Nu is het leven op aarde nog vol pijn en ellende. Dat geldt ook voor ons leven. God heeft ons de heilige Geest al gegeven, maar

ontwikkeling past deze nieuwe vertaling, er is al langer behoefte aan. In de BGT vormt de taal geen drempel maar dient de taal het begrip: alles draait om begrijpelijkheid. Dat voegt echt iets toe aan

de bestaande vertalingen. Neem bijvoorbeeld, Psalm 36:10: ‘Van u komt het leven, van u komt het licht’. Zo’n directe weergave is typerend voor de BGT. Geen enkele andere vertaling kiest voor zulke heldere en directe formuleringen.”

Worden we zo langzamerhand niet overspoeld met vertalingen? “Ik denk het niet. De vertalingen die de afgelopen tijd zijn verschenen, onderscheiden zich juist vrij sterk van elkaar. Ze hebben

‘Voor het eerst klinkt de Bijbel in taal die we zelf allemaal dagelijks gebruiken’

allemaal hun bijzondere kanten, ze laten allemaal iets zien van de rijkdom van de brontekst. Ook de BGT voegt iets bijzonders toe. Voor het eerst klinkt de Bijbel in taal die we zelf allemaal dagelijks

gebruiken. Dat kan voor veel lezers een bijzondere ervaring zijn. Prediker 11:7 in de BGT: ‘Wat is het licht van de zon heerlijk. Wat is het leven goed.’”

Hoe was de proef met een paar Bijbelboeken van vorig jaar ontvangen?

“De reacties op de voorpublicatie waren heel positief. Uit de vele reacties bleek duidelijk dat het doel - een begrijpelijke Bijbel - is behaald. Bovendien benadrukten veel lezers dat de taal niet alleen begrijpelijk is, maar ook mooi en aansprekend. De Leidse emeritus hoogleraar taalwetenschap Geert Booij zei: ‘Het is alsof het stof van de teksten is gewist, waardoor ze de lezer weer veel directer aanspreken.’ Een vergelijkbare reactie kwam van een ‘gewone’ bijbellezer, Johan Maas: ‘Als je begint te lezen zonder kennis of voorkennis, word je meteen geraakt. Het komt heel dicht bij je hart.’”

Heeft kritiek daarop nog gevolgen gehad voor de vertalingen daarna?

“Toen de voorpublicatie ver-

scheen, was het vertaalwerk al zo goed als afgerond. Maar in de jaren ervoor hebben allerlei groepen meelezers (op scholen, in kerken, in het justitiepastoraat, en zo meer) ons regelmatig van commentaar voorzien. Dit commentaar is meegenomen bij het vertaalwerk.”

Is een vertaling die dicht bij de doeltaal staat, eerder weer aan vervanging toe?

“De BGT gebruikt geen populairere taal die snel verandert. Deze vertaling maakt gebruik van de basiswoordenschat van het Nederlands, een kleine vierduizend verschillende woorden. Het gaat om woorden die diep verankerd zijn in onstaalgebruik. Natuurlijk verandert onze taal voortdurend. Maar een zorgvuldig gemaakte vertaling als de BGT kan echt een hele tijd mee.”

Hoe vertaal je teksten die uitleg behoeven vanwege de andere tijd en cultuur waarin ze tot stand kwamen?

“DeBGT zorgt op dit punt voor duidelijkheid. Niet door zaken uit te

leggen, maar door te benoemen wat de brontekst impliciet veronderstelt. Zo krijgt de lezer grip op de tekst. Deze duidelijkheid is een uniek kenmerk van de BGT.

Het helpt lezers van nu om goede verstaanders van de bijbelse teksten te worden. Een voorbeeld. In Handelingen 10:9 staat in veel vertalingen dat Petrus naar ‘het dak van het huis’ ging om te bidden. Dat klinkt voor lezers van nu vreemd. De BGT legt dat niet uit, maar maakt heel subtiel duidelijk hoe je het moet zien: Petrus ging ‘naar het platte dak van het huis om te bidden’. Een ander voorbeeld staat in Ruth 4:3 waar de NBV het volgende heeft: Toen zei hij tegen de man die ook als losser kon optreden: ‘Het stuk land van onze broeder Elimelech wordt door Noömi, die teruggekeerd is uit Moab, verkocht’. In de BGT staat daar: ‘Toen zei Boaz tegen de man die voor Noömi en Ruth moest zorgen: ‘Je weet dat Noömi uit Moab teruggekomen is zonder haar man Elimelech. Elimelech was familie van jou en van mij. Nu wil Noömi het land

van Elimelech verkopen. Maar het moet in de familie blijven.’”

Verwacht u dat ook mensen die anders nooit de Bijbel lezen, deze vertaling zullen pakken?

“De BGT biedt een nieuwe en directe toegang tot de Bijbel. Deze vertaling is daardoor zeker geschikt om kennis te maken met de bijbelse verhalen. We hopen dat veel lezers er gebruik van zullen maken! Tegelijk is deze vertaling ook geschikt voor ervaren bijbellezers die zich verder willen verdiepen in de Bijbel. Iedereen, jong en oud, kan hier iets aan hebben. Want door de herkenbare taal komen de teksten dichterbij.”

Het is misschien een beetje vloeken in de kerk, maar kun je zeggen dat deze vertaling ‘platter’ is?

“Nee, dat is zeker niet het geval. Gewone taal is duidelijk, maar het is geen platte taal. Het is juist een prachtig instrument om de Bijbelse teksten op een heel directe manier te verwoorden. Gewone taal die met zorg wordt gebruikt, heeft juist een bijzondere kracht.

Bijbel

Ezechiël 37: 1-14

Een dal vol botten

Ezechiël wordt naar een dal gebracht

1 Op een dag voelde ik opeens de macht van de Heer. Ik werd meegenomen door de geest van de Heer, en die bracht me naar een dal. Dat dal lag vol met botten. 2 De Heer liet me om het dal heen lopen. Toen zag ik hoe enorm veel botten er lagen. Ze lagen verspreid over het hele dal, en ze waren helemaal uitgedroogd.

Ezechiël moet tegen de botten spreken

3 Toen vroeg de Heer aan mij: ‘Mensenkind, denk je dat die botten weer kunnen veranderen in levende mensen?’ Ik antwoordde: ‘Heer, mijn God, dat weet u alleen!’ 4 De Heer zei tegen mij: ‘Spreek tegen deze botten. Zeg tegen ze: ‘Uitgedroogde botten, luister naar de woorden van de Heer! 5 Dit zegt God, de Heer: Ik ga jullie weer levend maken! 6 Ik zal jullie bedekken met spieren en vlees, en daar zal ik huid omheen laten groeien. Ik zal adem in jullie blazen, zodat jullie weer levend worden. Dan zullen jullie begrijpen dat ik de Heer ben.’”

De botten worden levend

7 Ik deed wat de Heer tegen mij gezegd had, en sprak tegen de botten. Zodra ik dat deed, hoorde ik een zacht geluid. Ik zag dat de botten naar elkaar toe bewogen en dat ze aan elkaar vast gingen zitten. 8 Ik zag dat er spieren aan de botten kwamen, en vlees. En daarom heen groeide huid. Maar de lichamen leefden nog niet.

9 Toen zei de Heer tegen mij: ‘Mensenkind, spreek nu tegen de wind. En zeg tegen de wind: ‘Dit zegt God, de Heer: Wind, kom uit alle richtingen. En blaas adem in deze dode lichamen, zodat ze levend worden!’”

10 Ik deed wat de Heer tegen mij gezegd had, en sprak tegen de wind. Toen kwam er adem in de lichamen, en ze werden levend. Ze gingen allemaal rechtop staan. Het was een enorme massa mensen.

De botten zijn het volk van Israël

11 De Heer zei tegen mij: ‘Mensenkind, deze botten zijn het volk van Israël. Want de Israëlieten zeggen: ‘Het is afgelopen met ons! We hebben geen hoop meer. We zijn net als uitgedroogde botten, waar geen leven meer in zit.’

12 Daarom moet jij tegen de Israëlieten zeggen: ‘Dit zegt God, de Heer: Luister, mijn volk! Ik zal jullie weer leven geven, net zoals ik graven openmaak en dode mensen uit hun graf laat opstaan. Ik zal jullie bevrijden en jullie terugbrengen naar het land Israël. 13 Als dat gebeurt, zullen jullie begrijpen dat ik de Heer ben.

14 Ik zal mijn adem in jullie blazen, zodat jullie weer levend worden. Ik laat jullie weer in je eigen land wonen. Dan zullen jullie begrijpen dat ik de Heer ben.

Dat is mijn besluit. En wat ik besloten heb, dat zal ik ook doen.’”

Matteüs 20: 1-16

Het voorbeeld van de arbeiders

1 Jezus zei: ‘Dit voorbeeld leert je iets over Gods nieuwe wereld.

Er is een man die een wijngaard heeft. Vroeg in de ochtend gaat hij op weg. Hij zoekt arbeiders om in zijn wijngaard te werken. 2 Hij spreekt een bedrag met hen af: het normale loon voor een dag werken. En hij stuurt ze naar zijn wijngaard.

3 Later die ochtend gaat de eigenaar van de wijngaard weer op weg. Hij ziet mannen op straat die nog geen werk hebben. 4 Hij zegt tegen hen: ‘Ga maar in mijn wijngaard werken. Ik zal jullie een eerlijk loon geven.’ 5 De mannen gaan aan het werk.

Om twaalf uur en om drie uur ‘s middags gaat de man opnieuw op weg. Weer stuurt hij de mannen die hij tegenkomt, naar zijn wijngaard.

6 Als de dag bijna om is, gaat de man nog één keer op weg. Weer ziet hij mannen op straat staan. Hij vraagt: ‘Waarom staan jullie hier de hele dag zonder werk?’ 7 De mannen antwoorden: ‘Niemand heeft ons vandaag werk gegeven.’ Dan zegt de man: ‘Ga maar in mijn wijngaard werken.’

De arbeiders krijgen hun geld

8 Als het avond is, zegt de eigenaar van de wijngaard tegen de man die zijn zaken regelt: ‘Roep alle arbeiders en geef ze hun loon. Betaal eerst de mannen die het laatst gekomen zijn. En als laatste de mannen die het eerst kwamen.’

9 De mannen die maar kort gewerkt hebben, zijn dus het eerst aan de beurt. Zij krijgen het normale loon voor een dag werken. 10 De mannen die de hele dag gewerkt hebben, zijn het laatst aan de beurt. Zij denken: ‘Wij zullen dan wel meer krijgen. Maar ook zij krijgen het normale loon voor een dag werken. 11-12 Met het geld in hun hand komen ze bij de eigenaar van de wijngaard. Ze zeggen: ‘Het is niet eerlijk! Die anderen hebben maar één uur gewerkt. Wij hebben de hele dag hard gewerkt in de hete zon. En nu krijgen zij evenveel als wij!’

13 De eigenaar zegt tegen één van die mannen: ‘Beste vriend, ik heb jullie niet oneerlijk behandeld. We hadden toch het normale loon afgesproken? 14 Ga rustig naar huis met je geld. Ik wilde de mannen die het laatst kwamen, net zo veel geven als jullie. 15 Het is mijn geld. Ik mag ermee doen wat ik wil. Waarom zijn jullie jaloers als ik anderen goed behandel?’

16 Zo zal het gaan in de nieuwe wereld. Mensen die nu het laatst komen, zullen dan vooropgaan. En mensen die nu het eerst komen, komen dan achteraan.’

De overhandiging van de Bijbel in Gewone Taal aan de koning wordt op 1 oktober live uitgezonden op NPO 2 tijdens het programma Tijd voor Max.